

Є добрі паростки - бути й врожаєві!

Президент України Леонід Кравчук відповідає на запитання головного редактора "Профспілкової газети"

- Запитань, Леоніде Макаровичу, у мене чимало, причому, вони стосуються не тільки профспілок України.

- Будь ласка, радий буду поспілкуватися з такою солідною аудиторією й тому, що її чисельність, враховуючи сім'ї членів профспілок, вочевидь, набагато більша. А вони, сім'ї, мабуть краший барометр настроїв всього нашого народу, який тяжко переживає складний, кризовий стан економіки України. Вона розбудовує свою державу на тлі того приємного факту, що її вже визнали, як суверенну країну 145 держав, що Україна вже міцно увійшла у європейське товариство країн і світову співдружність народів, так і на фоні дальшого зубожіння більшості народу, зупинок багатьох промислових підприємств, негараздах, нерідко хронічних, у сільському господарстві. Проте, сильна особистість ніколи не перебільшує впливу на себе навіть найсильніших негативних чинників - згадаймо хоча б те оптимістичне - "будемо живі - не помremo", яке є невід'ємною рисою менталітету наших людей, а в цілому, й національного характеру. Члени наших сімей та й ми самі, зазирнувши у магазини чи на базар, не можемо не помітити, що, наприклад, у березні деякі продукти стали дешевшими, ніж у лютому, така тенденція, хоч і поступово, але відзначається й у квітні. На нуль шість десятих відсотка у березні 1994 року знизилася, як зазначалось на дев'ятій, заключній сесії парламенту, вартість споживчого кошика.

Це, як то кажуть, лише перші паростки, але погодьмося, без них, перших, врожаю взагалі не буває. Розумію, що це тільки початок стабілізації, негайно досягнення якої ми не тільки бажаємо: дехто й вимагає навіть погрозами бойкотувати всього і вся, численними зверненнями за грошовою допомогою до доброго заокеанського дядечка. Фахівці говорили мені: нам на рік потрібно, щоб добре його прожити 53-мільйонним народом України, 18-20 мільярдів доларів. Припустимо, ми їх дістали, роздали і "з'їли" за 366 днів. А як, питаю у цих спеців, жити наступний рік? У відповідь - мовчання. То може краще - самим, як мовиться, швидше обертатись, особисто докладати більше зусиль, аби краще жити?

Чи є у нас такі, переконливо оптимістичні за результатами приклади? Так, є - згадаю хоча б Полтавську область, трудівники якої показують приклад сумлінної праці не тільки на себе особисто, а й у співпраці з представниками близького зарубіжжя - скажімо, тієї ж Тульської області - з нею укладені договори на співдружність, які успішно реалізуються. Це вигідно й Полтавщині - тут в результаті співпраці з'являється і ще, упевнений, з'явиться набагато більше нових робочих місць у порівнянні хоча б з минулим роком. Далі. Недавно в Україні введено ще одну установку для безперервного розливу сталі. Таких прикладів чимало - і це у той час, коли деякі особливо заподадливі оратори, як у нас, так і за кордоном, в один голос твердять: "Що до цих пір ще не вмерла Україна?". Не вмерла, і впевнений, ніколи не вмере, якщо, звичайно, і ми самі будемо її підтримувати всіма силами. А гарантії й сил у нас для цього, вочевидь, достатньо - щодо першого, наприклад, наш східний сусід вустами Президента Росії Бориса Єльцина і відповідними документами гарантує повну недоторканість державних кордонів України. Міжнародне співтовариство, одержавши на практиці реальні підтвердження руху України до без'ядерного статусу, теж, з більшою, ніж, скажімо, півроку - рік тому назад повагою і увагою ставиться до України. У нашому внутрішньому економічному житті є теж чимало світлих контурів, які, упевнений, дуже корисно всім нам частіше помічати, негайно беручи найкраще за взірць. Що народ не зневірився у необхідності подальшої розбудови суверенітету України, що він всією душею бажає змін на краще і ладен все зробити для цього, ще раз засвідчили результати двох турів виборів до парламенту України - у свіжий депутатський корпус вливаються нові імена, нові сили, підтримані народом не за чиєюсь вказівкою, а за результатами їхньої праці для нашого добробуту. А результати роботи кожного - це його особисто сформований соціальний захист.

- Яка ж тоді роль у цій справі за державою?

- Держава не кидає людей напризволяще, точніше, не має наміру кидати, але об'єктивні фактори часто-густо чинять тут чималі перепони.

Щодо захисту інтересів трудящих, про необхідність чого раз у раз заходить мова в наших діалогах з ФПУ, можу сказати: і президентські структури і уряд завжди намагаються ставити їх над усе, хоча економічні негаразди молодій суверенній Україні на тлі політичних загострень, на жаль, ще не дають змоги виконати все з наміченого в цьому плані.

- Але ж, Леоніде Макаровичу, навіть на вищому рівні бувають кричущі проколи: як зазначається у Відкритому листі Президентові України профспілкових об'єднань України, надрукованому 13 квітня у "Профспілковій Газеті", прагнення профспілок до вирішення гострих соціально-економічних і трудових проблем шляхом соціального партнерства і переговорів не знайшло належного розуміння з боку уряду. Натомість, проявляється намагання звинуватити профспілки у неконструктивних діях. Оскільки Ви здійснюєте керівництво урядом, то за вами й відповідні оцінки, рішення про невиконання урядом зобов'язань Генеральної тарифної угоди на 1993 рік.

- Згоден з Вами - такі питання вимагають принципової оцінки, за їх зволікання повинна бути й персональна відповідальність, конфліктні ситуації на переговорах між урядом і профспілками не варто доводити до "кипіння", бо за цим - не тільки блокування документів на зразок Генеральної тарифної угоди на 1994 рік, а і можливість соціальних вибухів, чого ні в якому разі не можна допускати.

- Сплічанам, Леоніде Макаровичу, припали до душі сказані Вами на II Конгресі Федерації профспілок України

минулим літом слова: "...з кризового становища вийти можна лише тоді, коли разом думатимемо, шукатимемо шляхи. І Верховна Рада, і уряд, і Президент, і профспілки, і всі громадські організації, політичні партії. Іншого шляху нема. Суперечки і взаємні звинувачення ведуть у безодню. Треба знайти силу й можливість об'єднати зусилля й волю в ім'я спільної мети".

Згадую цей постулат зараз, бо й сьогодні, коли продовжується третій тур передвиборної кампанії по виборах до парламенту, а також активізувався президентський марафон і кампанія по виборах до місцевих органів самоврядування, він має особливе значення.

Так, перебуваючи в ряді трудових колективів Харківщини, записав перші прізвища кандидатів у народні депутати. Це, як правило, - передові трудівники, ватажки спілчанських організацій - виборці хотіли бачити у складі майбутнього парламенту обов'язково представників робітничого класу й селянства. За результатами двох турів пройшли до Верховної Ради в абсолютній більшості дипломовані спеціалісти з вищою освітою і лише декілька техніків, робітників.

- Це так: з реаліями життя тут не посперечаєшся. Так що новий парламент працюватиме на професійній основі. І це - не перепона, досвід парламентаризму у кращому розумінні цього слова - справа наживна.

- То що, знову чекатимемо, поки новообрані народні депутати навчаться, як саме їм треба працювати у Верховній Раді, щоб хоч трошки поліпшити життя?

- Спочатку, мабуть, цього не уникнути: за останні два роки Верховна Рада України за поданням уряду чимало разів піднімала мінімальну заробітну плату і пенсії, проте життєвий рівень населення за цей же період значно знизився, за межею бідності сьогодні опинилося майже дві третини населення України. І зараз ціни все ж поступово повзуть вгору, проте адекватного захисту з боку владних структур люди поки що не відчують.

- Так, він міг би бути кращим і уряд нерідко ігнорує безперечно, ряд цінних пропозицій з "низів", зокрема навіть з боку таких чисельних громадських організацій, як профспілкові. Так без погодження з профспілками призупинено індексацію заробітної плати, пенсій, стипендій, не беруться до уваги їхні пропозиції щодо відновлення індексації.

- Ситуація, що й казати, складна, щодо її розв'язання, згоден, зроблено ще далеко не все - взяти хоча б ті дані про "споживчий коштик". Справу тут треба докорінно змінювати. Я маю на увазі не тільки необхідність повної відкритості щодо рівня межі малозабезпеченості і таке інше. Справа у тому, щоб підвищити саме рівень забезпеченості. Також і на профспілковій ниві. Люди вірно ставлять питання: не тільки вимагати підвищення рівня зарплати, а, перш за все, забезпечувати людей роботою і відповідно оплачувати її. Кому, як не профспілкам - наймасовішій громадській організації - відігравати тут вирішальну роль? Адже саме на місцях, "у глибинці" вирішується доля практично всіх задумів, що спускаються зверху. І тільки при повній діловій згоді у планах та забезпечені шляхів їх виконання можуть бути досягнуті успішні результати. У цьому аспекті факти подання Верховній Раді попередніми урядами без участі профспілок проектів постанов щодо розмірів заробітної плати та пенсій більше не повинні мати місця. Ну, а щодо організації суто практичних акцій на місцях - це вже турбота профспілок. Якщо вони законні - Бог в поміч!

- Нині профспілки як велика рушійна сила суспільства набирають все більше потуги.

- Так, це факт, тільки важливо, цю міць направити у корисне русло. Адже ламати, як то кажуть, не будувати - було б значно краще, аби ця воістину велетенська сила активніше направлялася на прискорення ходи країни в економічних, фінансових та інших сферах. Ідею соціального партнерства, яку я підтримував у виступі на II Конгресі ФПУ, треба швидше наповнювати конкретними справами. Поки що, на жаль, про її користь лише говорять, посилаючись, як це часто буває останнім часом, в основному, на фінансові труднощі, кадровий дефіцит тощо.

- До речі, про кошти, яких нині не вистачає майже всім, хочу сказати й стосовно долі "Профспілкової Газети" - єдиного республіканського видання профспілок, яка задихається від шаленого зростання цін на папір та друкарські послуги. І це при тому, що нам, журналістам, з боку Президента в свій час була обіцяна і фінансова підтримка.

- Треба її прискорити, допомагаючи перш за все тим виданням, у яких на першому плані не комерційні інтереси, а турбота за розбудову незалежної України.

- Все частіше чуємо розмови про соціальний егоїзм представників певних професій. От вже й ті самі шахтарі, яким нещодавно значно підняли рівень заробітної плати, в котрий раз вимагають її підвищення.

- Тут повинні сказати своє слово не лише владні структури. Бо в такому разі профспілки матимуть привід знову говорити, що їхні вимоги і побажання "на горі" ігноруються. Одне слово, треба діяти не за формулою "ми просимо, а ви зробіть", а - "разом зробимо". Так, вочевидь, буде краще. Всім нам і кожному - окремо. Бо зараз, коли всі бідкаються про нехватку коштів, все ж мають місце черги не тільки за продуктами, а й за дорогими речами. Як очевидні й факти, коли все більше людей копірається у смітниках, продає власні майно, одяг тощо тільки щоб вижити. Щодо тих, хто томиться над питанням "куди ж вкласти купоно-карбованці?", справедливо поставити запит у них - звідки такі скажені гроші? Не питаємо. Більше того: все ще дозволяємо - хоча є відповідний Указ Президента про боротьбу з спекуляцією - вельми безбідно існувати різного роду ділкам, які вигрібають начисто полиці державних магазинів і потім нам же перепродують все втридорога.

- Хто ж повинен це зупинити?

- Не одна, звичайно, міліція... От у деяких містах і селах є добровільні загони по охороні громадського порядку. Далеко не всі вони організовуються за допомогою профспілок. А могли б, впевнений, бути зініційовані саме ними

не тільки подібні загони, а й контрольні комісії або групи, які б ретельно перевіряли торгівлю, підприємства комунального обслуговування тощ. Адже для цього ніякої директиви "зверху" не треба - варто проявити розумну ініціативу, а народ її підтримає.

- Одні з найгостріших питань - Україна і економічний Союз країн - членів СНД, доля Чорноморського флоту, Ваше ставлення до виборів Президента України у 1994 році.

- 15 квітня 1994 року Україна увійшла до економічного Союзу на правах асоційованого члена і підписала всі економічні угоди. Це дає їй практичну можливість брати реальну участь і в інших союзах, причому, не тільки в рамках СНД. Дійсним же членам такого союзу не можна вступати в інші союзи. В даному разі Україна вільна до вступу і в Європейський союз, коли до цього вона буде готова. Таким чином, асоційований член має більшу свободу дій, більше можливості щодо міжнародних зв'язків з іншими країнами, а також має всі можливості брати найповнішу участь в рамках економічного Союзу СНД.

Доля так розпорядилася нами, що ми маємо жити в дружбі і рівноправному партнерстві з Росією. Іншого шляху історія нам не дала. Тому що мати такого великого сусіда і не знайти з ним співпраці, злагоди, порозуміння у будь-яких питаннях - я наголошую перш за все - на принципах рівноправності, партнерства - це б постійно загрожувало б державній незалежності України. Ми історією приречені саме так діяти. Якщо хтось думає, що є інший шлях - заострення стосунків з Росією, то цей шлях не приведе до нормального розвитку України, та й не тільки України - йдеться про більш широкі проблеми - проблеми європейського і світового масштабу.

Щодо "кримських дискусій", зокрема, результатів недавніх переговорів міністрів оборони Росії та України про долю Чорноморського флоту, які поки що закінчились безрезультатно, скажу, що це питання має бути остаточно вирішено на рівні президентів і урядів Росії та України. Ті, хто думає, що доля Чорноморського флоту залежатиме від чийогось диктату або санкцій, ті глибоко помиляються. Ми будемо підтримувати позицію Росії мати базу флоту у Севастополі, використовувати існуючу інфраструктуру. Але односторонні переваги нікому не можна давати. Про "президентський марафон". Вочевидь, на травневих засіданнях новообраного парламенту буде чітко вирішено, які функції матиме Президент України - чисто представницькі чи буде наділений виконавчою владою.

Якщо я, не маючи щодо цього повної ясності, сьогодні включусь в виборчі процеси, то це означає, що я беру участь у виборах, які не передбачені повноправно, повнокровно і Конституцією і всіма нашими легітимними законами. Якщо парламент підтвердить хоча б конституційною більшістю або просто більшістю своє ставлення до цього питання, то тоді я прийму остаточне рішення.

- Дякую, Леоніде Макаровичу, за бесіду.

- Будь ласка, передайте всім вашим читачам, всьому народові України моє щире поздоровлення з весняними святами, Днем Перемоги над фашизмом - 9 травня.

Бесіду вів Олег Гусєв

Профспілкова газета. - 1994. - 30 квітня. - С. 1.